

การบริหารความเสี่ยงของโรงเรียนประถมศึกษา
ในเขตพัฒนาพิเศษเฉพาะกิจภาคใต้ของประเทศไทย
Risk Management of Primary Schools in the Special Zones
within the Southern Border Provinces of Thailand

สุขะมุข รื่องอ่อน และ ประกอบ คุณารักษ์
Sukhamuk Rungon and Pragob Kunarak
ศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต มหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเซีย
Doctor of Education Program, Eastern Asia University

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ ศึกษาเปรียบเทียบ และนำเสนอการบริหารความเสี่ยงของโรงเรียนประถมศึกษาในเขตพัฒนาพิเศษเฉพาะกิจภาคใต้ของประเทศไทย กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้านี้ ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา จำนวน 291 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลได้แก่ แบบสอบถามข้อเท็จจริง แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง และแบบสรุปจากการสนทนากลุ่ม สถิติที่ใช้ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์ ความแปรปรวนทางเดียว ผลการวิจัยพบว่า (1) ผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา มีความคิดเห็นต่อการบริหารความเสี่ยง ในภาพรวม อยู่ในระดับมาก (2) ผู้บริหารของโรงเรียนประถมศึกษา ที่มีเพศ ศาสนา และประสบการณ์ ในการบริหารสถานศึกษา แตกต่างกันมีความคิดเห็นต่อการบริหารความเสี่ยงของโรงเรียน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (3) การนำเสนอการบริหารความเสี่ยง ครอบคลุมถึง ด้านกลยุทธ์ ด้านการดำเนินงาน ด้านการเงิน ด้านการปฏิบัติตามกฎหมายและระเบียบ ด้านทรัพยากรมนุษย์ ด้านความมั่นใจทางการศึกษา และ ด้านทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม ซึ่งผู้บริหารโรงเรียนควรนำไปใช้ประกอบการดำเนินงานอย่างมีประสิทธิภาพ

คำสำคัญ: การบริหารความเสี่ยง, โรงเรียนประถมศึกษาในเขตพัฒนาพิเศษเฉพาะกิจภาคใต้, ประสิทธิภาพการบริหารความเสี่ยง

Abstract

The purposes of this thesis were to compare and propose recommendations on the risk management of primary schools in the special zone with in the Southern border provinces of Thailand. The samples were two hundred and ninety-one (291) school directors. The instruments were the questionnaire, the semi structured interview and conclusions from the focus group discussion. The data was analyzed by frequency, percentage, mean, standard deviation and one-way ANOVA. The research findings revealed that: (1) The school directors opinion on risk management was at a high level; (2) There was a significant difference in perceived risk factors between gender, religion and experience which were found to be significant at 0.05 level; (3) It was recommended that risk management should have the operating strategies, financial resources, law and order structure, human resource excellence, confidence in education , and good environmental management in order

for the school directors' to utilize their abilities to build the effective school governance.

Keywords: risk management, primary schools in the special zone within the southern border provinces of Thailand, effective of performance risk management

บทนำ

การบริหารความเสี่ยง เป็นการทำนายอนาคตอย่างมีเหตุมีผล มีหลักการและหาทางลด หรือป้องกันความเสียหายในการทำงานแต่ละขั้นตอนไว้ล่วงหน้า หรือในกรณีที่พบกับเหตุการณ์ที่ไม่คาดคิด โอกาสที่จะประสบกับปัญหาน้อยกว่าองค์การอื่นหรือหากเกิดความเสียหายขึ้นก็จะเป็นความเสียหายที่น้อยกว่าองค์การที่ไม่มีเคยมีการเตรียมการหรือไม่มีการนำความคิดของกระบวนการความเสี่ยงมาใช้ เมื่อเกิดสถานการณ์วิกฤติขึ้นองค์การเหล่านั้นจะประสบปัญหาและความเสียหายที่ตามมาโดยยากที่จะแก้ไข ดังนั้นการนำกระบวนการบริหารความเสี่ยงมาช่วยเสริมรวมกับการทำงาน จะช่วยให้ภาระงานที่ปฏิบัติการ เป็นไปได้ตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ และป้องกันโอกาสที่จะเกิดความเสียหายและปัญหาที่จะเป็นอุปสรรค ต่อการดำเนินงาน จึงจัดเป็นเครื่องมือ ที่ช่วยให้ผู้บริหารสามารถมั่นใจได้ว่าความเสี่ยงได้รับการจัดการ อย่างเหมาะสม และทันเวลา รวมทั้งเป็นเครื่องมือที่สำคัญของผู้บริหารในการบริหารงานและการตัดสินใจในด้านต่าง ๆ เช่น การวางแผน การกำหนดกลยุทธ์ การติดตามควบคุมและการวัดผลการปฏิบัติงาน ซึ่งจะส่งผลให้การดำเนินงานเป็นไปตามเป้าหมายให้แก่องค์การ หน่วยงาน

โรงเรียนประถมศึกษาในเขตพัฒนาพิเศษเฉพาะกิจภาคใต้ของประเทศไทยในปัจจุบันล้วนดำเนินการภายใต้ภาวะความเสี่ยง ผู้บริหารจึงต้องศึกษาและจัดการความเสี่ยง เพื่อให้้องค์การเผชิญภาวะความเสี่ยงให้อยู่ในระดับที่ยอมรับได้ของ้องค์การ การบริหารความเสี่ยงจึงเป็นส่วนหนึ่ง ของการบริหารจัดการตามปกติ หมายถึง การให้ทุกคนใน้องค์การได้มีส่วนร่วม เช่น คณะกรรมการการบริหารมีการวิเคราะห์เชิงลึกเชื่อมโยงกับแผนยุทธศาสตร์ แผนปฏิบัติงานประจำปี ผลของการบริหารความเสี่ยง จะเป็นการวัดความสามารถและการดำเนินงานของบุคลากร

ในสถานศึกษาได้เป็นอย่างดี (เจนเนตร มณีนาค, 2548) ซึ่งสอดคล้องกับเฉลิมศักดิ์ นามเฉียงใต้ (2552) ได้กล่าวว่า การบริหารความเสี่ยงเป็นการบริหารปัจจัย และควบคุมกิจกรรมรวมทั้งกระบวนการการดำเนินงานต่างๆ โดยลดมูลเหตุ และโอกาสที่้องค์การ จะเกิดความเสียหายเพื่อให้ระดับของความเสี่ยงและขนาดของความเสี่ยงที่จะเกิดขึ้นในอนาคตอยู่ในระดับที่้องค์การรับได้ ประเมินได้ ควบคุมได้ และตรวจสอบได้อย่างมีระบบและค่านึงถึงการบรรลุวัตถุประสงค์ หรือเป้าหมายของ้องค์การเป็นสำคัญ หรืออีกนัยหนึ่งอธิบายความเสี่ยงว่าเป็น วิธีการบริหารจัดการที่เป็นไปเพื่อการคาดการณ์และลดผลเสียของความไม่แน่นอนที่จะเกิดขึ้นแก่องค์การ ทั้งนี้เพื่อให้้องค์การบรรลุวัตถุประสงค์ได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น การบริหารความเสี่ยงยังเป็นเทคนิคทางการบริหารที่ได้รับความนิยมเป็นอย่างมากของหน่วยงาน ทั้งภาครัฐและเอกชนต่างให้ความสำคัญกับการบริหารความเสี่ยง จากการตัดสินใจต่างๆ ในการบริหารอาจนามาซึ่งผลทางบวกและทางลบ การบริหารความเสี่ยงที่มีประสิทธิภาพ ก่อให้เกิดประโยชน์ต่อ้องค์การ เป็น้องค์ประกอบหนึ่งของการบริหารจัดการทั่วไป ซึ่งการบริหารจัดการ ด้านความเสี่ยงจะเป็นส่วนที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมที่ลดความไม่แน่นอนของขั้นตอนการทำงานและการวางแผนต่าง ๆ ของ้องค์การเพื่อให้้องค์การบรรลุเป้าหมายได้อย่างแน่นอนมากยิ่งขึ้น (เฉลิมศักดิ์ นามเฉียงใต้, 2552) ตลอดจนช่วยลดโอกาสหรือความรุนแรงของการสูญเสีย (นฤมล โฉมสะอาด, 2552)

วัตถุประสงค์การวิจัย

จากสภาพความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา การวิจัยดังที่กล่าวมาข้างต้น เพื่อให้มีความชัดเจนในการตอบคำถาม ผู้วิจัยได้กำหนดวัตถุประสงค์ของการวิจัยดังนี้

1. เพื่อศึกษาการบริหารความเสี่ยงของโรงเรียน
ประถมศึกษาในเขตพัฒนาพิเศษเฉพาะกิจภาคใต้ของ
ประเทศไทย

2. เพื่อเปรียบเทียบการบริหารความเสี่ยงของ
โรงเรียนประถมศึกษาในเขตพัฒนาพิเศษเฉพาะกิจภาคใต้
ของประเทศไทย จำแนกตามเพศ ศาสนา และประสบการณ์
ในการบริหารสถานศึกษา

3. เพื่อนำเสนอการบริหารความเสี่ยงของโรงเรียน
ประถมศึกษาในเขตพัฒนาพิเศษเฉพาะกิจภาคใต้ของ
ประเทศไทยที่มีประสิทธิภาพ

แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

Committee of Sponsoring Organizations
of the Treadway Commission (COSO) (2004) แบ่ง
ความเสี่ยงออกเป็น 4 ประเภทคือ

1. ความเสี่ยงด้านกลยุทธ์ (strategic risk) คือ
ความเสี่ยงที่เกิดจากการกำหนดแผนกลยุทธ์ แผนดำเนิน
งานและนำไปปฏิบัติไม่เหมาะสมหรือไม่สอดคล้องกับ
ปัจจัยภายในและสภาพแวดล้อมภายนอก อันส่งผลกระทบ
ต่อการบรรลุวิสัยทัศน์ พันธกิจหรือสถานะขององค์กร
โดยแหล่งที่มาของความเสี่ยงด้านกลยุทธ์สามารถจำแนกได้
2 ประเภทคือ ปัจจัยความเสี่ยงภายนอกได้แก่ ภาวะการณ
การแข่งขัน การเปลี่ยนแปลงนโยบาย กระแสสังคม การ
เปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยี ปัจจัยทางเศรษฐกิจ ปัจจัย
ทางการเมือง และปัจจัยความเสี่ยงภายใน ได้แก่ ปัจจัย
ภายในที่องค์กรสามารถควบคุมได้ แต่สามารถส่งผลกระทบ
หรือเป็นอุปสรรคต่อการดำเนินการตามแผนกลยุทธ์ เพื่อ
ให้บรรลุเป้าหมาย ได้แก่ โครงสร้างองค์กร กระบวนการ
และวิธีดำเนินงานความเสี่ยงพอ ของข้อมูลและเทคโนโลยี
สำหรับการให้บริการ เป็นต้น

2. ความเสี่ยงด้านการดำเนินงาน (operational
risk) คือ ความเสี่ยงอันเนื่องมาจากการกำกับดูแลกิจการที่
ดีหรือขาดธรรมาภิบาลในองค์กรและการขาดการควบคุม
ที่ดีโดยอาจเกี่ยวข้องกับกระบวนการดำเนินงานภายใน คน
ระบบหรือเหตุการณ์ภายนอก

3. ความเสี่ยงด้านการเงิน (financial risk) คือ

ความเสี่ยงที่เกิดจากการเบิกจ่ายงบประมาณไม่เป็นไปตาม
แผน งบประมาณถูกตัด งบประมาณที่ได้รับไม่สอดคล้อง
กับสถานการณ์ของภารกิจที่เปลี่ยนแปลงไปทำให้การ
จัดสรรไม่พอเพียง

4. ความเสี่ยงด้านการปฏิบัติตามกฎหมาย/กฎ
ระเบียบ (compliance risk) คือความเสี่ยงที่เกิดจากการ
ไม่สามารถปฏิบัติตามกฎระเบียบหรือกฎหมายที่เกี่ยวข้อง
ได้ หรือกฎระเบียบหรือกฎหมายที่มีอยู่ไม่เหมาะสม หรือ
เป็นอุปสรรคต่อการดำเนินงาน

Higher Education Institutions Ethics Integrity
at Work (2004) แบ่งประเภทความเสี่ยงออกเป็น 5 ประเภท
คือ ความเสี่ยงด้านการเงิน ความเสี่ยงด้านทรัพยากรมนุษย์
ความเสี่ยงด้านความปลอดภัย ความเสี่ยงด้านเทคโนโลยี
และข้อมูลข่าวสาร และความเสี่ยงทางด้านวิชาการ

Roth (2007) ได้แบ่งความเสี่ยงออกเป็น 6 ประเภท
คือ ความเสี่ยงทางด้านสินทรัพย์ ความเสี่ยงทางการ
ดำเนินงาน ความเสี่ยงทางด้านเทคโนโลยีและข้อมูลข่าวสาร
ความเสี่ยงทางการควบคุม/กฎระเบียบ ความเสี่ยงทาง
ด้านการตลาด ความเสี่ยงทางด้านกลยุทธ์

1. ความเสี่ยงทางด้านสินทรัพย์ ครอบคลุมไปถึง
ความเสี่ยงทางด้านเครดิตการลงทุน การโกง การฉ้อฉล
การขโมย การกระทำในทางที่ผิด การใช้สติปัญญาในการ
ลงทุน ความละเอียดอ่อนของข้อมูล

2. ความเสี่ยงด้านการดำเนินงาน ครอบคลุมไป
ถึงความเสี่ยงทางด้านกระบวนการ คุณภาพของการบริการ
การทำงานที่ไม่มีประสิทธิภาพ การไร้สมรรถภาพการชะงัก
ของธุรกิจ กลยุทธ์ในการดำเนินงาน และเพื่อนร่วมงาน

3. ความเสี่ยงทางด้านเทคโนโลยีและข้อมูลข่าวสาร
ครอบคลุมไปถึงความเสี่ยง ทางด้านการหยุดชะงักของธุรกิจ
ข้อมูลข่าวสาร คุณภาพของข้อมูล ความล้าสมัยของข้อมูล
และเทคโนโลยี

4. ความเสี่ยงด้านการควบคุม/กฎระเบียบ
โดยครอบคลุมไปถึงความเสี่ยง ทางด้านอัตราแลกเปลี่ยน
สภาพคล่อง การแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศ ความพอ
เพียงของงบประมาณ

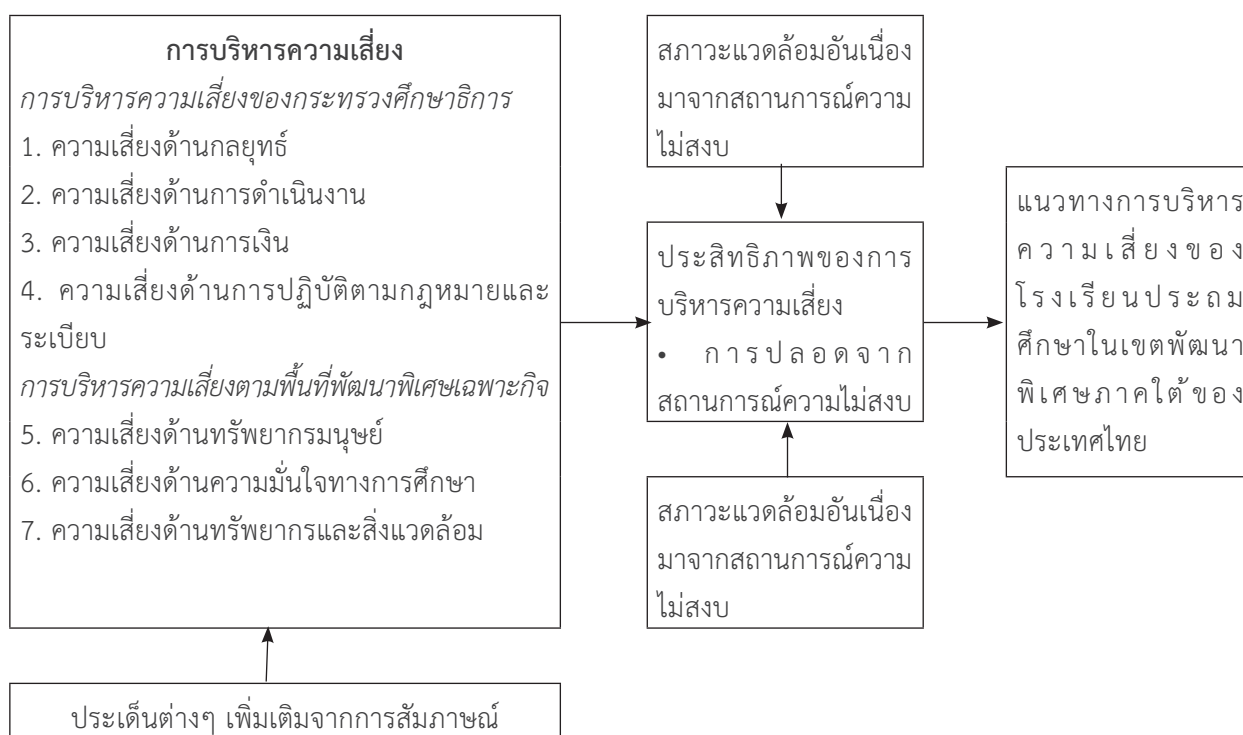
5. ความเสี่ยงด้านการตลาด ครอบคลุมไปถึงความ

เสี่ยงที่เกิดจากความเคลื่อนไหวของสถาบันการเงิน อัตราดอกเบี้ย เกิดจากสภาวะการแข่งขันทางตลาด รวมไปถึงการวางแผน การผลิตการกำหนดราคา การจำหน่าย ตลอดจนการดำเนินการต่างๆ

6. ความเสี่ยงทางด้านกลยุทธ์ ครอบคลุมไปถึงลูกค้าและผู้ที่เกี่ยวข้อง ลูกจ้าง การแข่งขัน ทรัพยากร การประสานงาน และการสื่อสาร

จากที่กล่าวมาสรุปได้ว่า ประเภทของความเสี่ยงมี 2 ส่วนใหญ่ๆ คือ ส่วนที่ 1 การบริหารความเสี่ยงตามกระทรวงศึกษาธิการ มีการบริหารความเสี่ยง 4 ด้าน ดังนี้ (1) ความเสี่ยงด้านกลยุทธ์ (2) ความเสี่ยงด้านการดำเนินงาน (3) ความเสี่ยงด้านการเงิน (4) ความเสี่ยงด้านการ

กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

เพื่อเป็นแนวทางการดำเนินการในการวิจัยครั้งนี้ให้บรรลุตามจุดประสงค์และสอดคล้องกันอย่างมีประสิทธิภาพ ผู้วิจัยจึงกำหนดขั้นตอนในการวิจัยเป็นขั้นตอนต่างๆ ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 จัดเตรียมโครงการวิจัย เป็นขั้นตอนการเตรียมการวิจัย โดยศึกษารายละเอียดเกี่ยวกับการบริหารความเสี่ยงของโรงเรียนประถมศึกษาในเขตพัฒนา

ปฏิบัติตามกฎหมายและระเบียบ ส่วนที่ 2 การบริหารความเสี่ยงในพื้นที่พัฒนาพิเศษเฉพาะกิจจังหวัดชายแดน โดยนำปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเกิดความไม่สงบ คือ (1) ปัจจัยด้านบุคคลและกลุ่มบุคคล (2) ปัจจัยด้านโครงสร้าง เป็นการศึกษาการบริหารความเสี่ยง ด้านเศรษฐกิจ ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (3) ปัจจัยด้านภาษา ศาสนา วัฒนธรรม ประวัติศาสตร์ และชาติพันธุ์ ศึกษาความแตกต่างของการนับถือศาสนา ภาษา ประวัติศาสตร์ ถูกเบียดเบียนการปรับตัว ให้เข้ากับสังคมแวดล้อมการยึดติดกับชาติพันธุ์มลายู มาศึกษาซึ่งประเภทความเสี่ยงที่เกี่ยวข้องใน 3 ด้าน ดังนี้ (1) ความเสี่ยงด้านทรัพยากรมนุษย์ (2) ความเสี่ยงด้านความมั่นใจทางการศึกษา และ (3) ความเสี่ยงด้านทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม

พิเศษเฉพาะกิจภาคใต้ของประเทศไทย เป็นการศึกษา รวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับแนวคิด ทฤษฎีและวรรณกรรมต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง จากตำรา เอกสาร วารสาร สิ่งตีพิมพ์และงานวิจัยต่างๆ ที่เกี่ยวข้องเพื่อให้ทราบถึงองค์ประกอบและวิธีการกระบวนการในการบริหารความเสี่ยงโดยทั่วไปเป็นแนวทางในการทำการวิจัยในครั้งนี้

ขั้นตอนที่ 2 ดำเนินการวิจัย เป็นขั้นการศึกษาวิเคราะห์กำหนดกรอบแนวคิดเพื่อสร้าง และพัฒนาเครื่องมือที่เป็นแบบสอบถามข้อเท็จจริง rubric scale โดยมีการตรวจสอบคุณภาพ ของเครื่องมือให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการศึกษางานวิจัย ให้อาจารย์ที่ปรึกษาการวิจัยตรวจทาน แก้ไขเนื้อหา ภาษาศัพท์ทางวิชาการ และการครอบคลุมวัตถุประสงค์ นำแบบสอบถามที่สร้างเสร็จเรียบร้อยแล้วเสนอให้ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน ห้าท่าน พิจารณาตรวจสอบความเที่ยงตรงตามเนื้อหา (content validity) นำเครื่องมือหรือแบบสอบถามที่แก้ไขสมบูรณ์แล้วไปเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างจริง นำข้อมูลที่ได้มาทดสอบความถูกต้อง วิเคราะห์ข้อมูล แปลผล และตรวจสอบความเหมาะสมของข้อมูล

ขั้นตอนที่ 3 การเก็บข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ โดยผู้วิจัยส่งแบบสอบถามไปให้กลุ่มตัวอย่าง เมื่อกลุ่มตัวอย่างรับเอกสารเรียบร้อยแล้ว ผู้วิจัยโทรศัพท์หา ผู้ให้ข้อมูล เฉพาะโรงเรียนที่มีเหตุการณ์ความไม่สงบ เพื่อพูดคุยสอบถามตามเอกสารนั้น ในเขตพื้นที่ๆ นำข้อมูลดิบที่ได้มาทำการวิเคราะห์ multiple regression ,t-test and F-test solution เปรียบเทียบความแตกต่างการบริหารความเสี่ยงของกลุ่มตัวอย่างนำมาเป็นร่างการบริหารความเสี่ยงที่มีประสิทธิภาพเพื่อเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญพิจารณาต่อไป

ขั้นตอนที่ 4 จัดการสนทนากลุ่ม เพื่อนำร่างการบริหารความเสี่ยงที่มีประสิทธิภาพ มาพัฒนาเพื่อให้ได้กระบวนการบริหารความเสี่ยงที่เหมาะสม โดยในการสนทนาประกอบด้วย ตัวแทนกลุ่มตัวอย่างทั้งสองกลุ่ม กลุ่มละห้าคน ผู้เชี่ยวชาญหรือผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน สิบ คน ประกอบด้วย ผู้วิจัย อาจารย์ที่ปรึกษางานวิจัยและผู้ที่เกี่ยวข้อง

ขั้นตอนที่ 5 จัดทำรายงานผลการวิจัยฉบับสมบูรณ์เสนอต่อคณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ ตรวจสอบความถูกต้องเพื่อปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่อง ตามที่คณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์เสนอแนะ จัดพิมพ์ และส่งรายงานผลการวิจัยฉบับสมบูรณ์ต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเซีย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ผู้บริหารหรือรองผู้บริหารของโรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ในเขตพัฒนาพิเศษเฉพาะกิจภาคใต้ คือ จังหวัด ปัตตานี ยะลา นราธิวาส และ สงขลาเฉพาะ 4 อำเภอ คือ อ.นาทวี อ. สะบ้าย้อย อ.จะนะ และ อ.เทพา จำนวน 1,200 โรงเรียน

กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ ได้กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยวิธีการเปิดตารางสำเร็จของเครซีและมอร์แกน (Krejcie & Morgan) จากจำนวนผู้บริหารหรือรองผู้บริหารของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ในเขตพัฒนาพิเศษเฉพาะกิจ ภาคใต้ จำนวน 1,200 โรงเรียน ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 291 โรงเรียนโดยมีการจำแนกกลุ่มตัวอย่างออกเป็น สองกลุ่ม โดยเลือกโรงเรียนแบบจับคู่ (matching cases) ดังนี้ กลุ่มที่ 1.คือ กลุ่มโรงเรียนที่เกิดเหตุการณ์ความไม่สงบในรอบหนึ่งปีที่ผ่านมา จำนวน 146 โรงเรียน กลุ่มที่ 2 คือ กลุ่มโรงเรียนที่ตั้งอยู่ใกล้เคียงกับโรงเรียนแต่ละแห่งในกลุ่มแรก และ ไม่เคยเกิดเหตุการณ์ความไม่สงบในโรงเรียนในรอบหนึ่งปีที่ผ่านมา จำนวน 146 โรงเรียน

กรณีในรอบปีที่ผ่านมาจำนวนโรงเรียนที่มีเหตุการณ์ความไม่สงบมีน้อยกว่าจำนวนที่กำหนดให้ใช้จำนวนตามที่เกิดขึ้นจริง และเลือกจำนวนโรงเรียนที่ไม่เคยเกิดเหตุการณ์ความไม่สงบในจำนวนเท่า ๆ กัน รวมเป็น 292 โรงเรียน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การศึกษาวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยได้ใช้เครื่องมือในการวิจัย 2 ประเภท คือ

1. แบบสอบถามเท็จจริง (questionnaire) โดยผู้วิจัยสร้างขึ้นโดยอาศัยแนวคิด จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องแบ่งออกเป็น 2 ตอน คือ

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามข้อมูลทั่วไปของผู้ให้ข้อมูลในเรื่อง เพศ ศาสนา และประสบการณ์ในการบริหารสถานศึกษา มีลักษณะเป็นแบบสำรวจรายการ (checklist)

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับกระบวนการ

บริหารความเสี่ยงของ ผู้บริหารหรือ รองผู้บริหารของ โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาในเขตพัฒนาพิเศษเฉพาะกิจจังหวัดชายแดนใต้ ในด้านความเสี่ยงภายในสถานศึกษา 7 ด้าน (1) ความเสี่ยงด้านกลยุทธ์ (2) ความเสี่ยงด้านการดำเนินงาน (3) ความเสี่ยงด้านการเงิน (4) ความเสี่ยงด้านการปฏิบัติตามกฎหมายและระเบียบ (5) ความเสี่ยงด้านทรัพยากรมนุษย์ (6) ความเสี่ยงด้านความมั่นคง/มั่นคงการศึกษา (7) ความเสี่ยงด้านทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม แบบสอบถามข้อเท็จจริง rubric scale ห้าระดับ ตามข้อเท็จจริงที่ปรากฏ

2. แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งมีโครงสร้าง (semi-structured or guided interviews) สร้างแบบสัมภาษณ์จากการวิเคราะห์เนื้อหา โดยสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน สิบท่าน ประกอบด้วย ผู้เชี่ยวชาญด้านการบริหารความเสี่ยงในระดับจังหวัด สามท่าน ผู้เชี่ยวชาญในด้านเขตพื้นที่พัฒนาพิเศษจังหวัดชายแดนใต้ สามท่าน และอื่นๆ ตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษาอีกสี่ท่าน

3. แบบสรุปจากการสนทนากลุ่ม จากการพูดคุยสอบถามตามเอกสารทางโทรศัพท์ เฉพาะโรงเรียนที่มีเหตุการณ์ความไม่สงบ เพื่อพูดคุยสอบถามตามเอกสารนั้น ประกอบด้วย ตัวแทนกลุ่มตัวอย่างทั้งสองกลุ่ม กลุ่มละห้าคน ผู้เชี่ยวชาญหรือผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน สิบท่าน ประกอบด้วย ผู้วิจัย อาจารย์ที่ปรึกษางานวิจัยและผู้สนใจ

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้วางแผนการดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามลำดับดังนี้

1. นำหนังสือเสนอขอความอนุเคราะห์จากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเซีย ถึงผู้บริหารหรือรองผู้บริหารของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในเขตพัฒนาพิเศษเฉพาะกิจภาคใต้ และผู้ที่เกี่ยวข้อง เพื่อขอความร่วมมือในการแจกแบบสอบถามด้วยตัวเองและทางไปรษณีย์

2. แจกแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์แก่กลุ่มตัวอย่าง (ผู้บริหารหรือรองผู้บริหาร ของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ในเขต

พัฒนาพิเศษเฉพาะกิจภาคใต้) โดยตรงหรือทางไปรษณีย์ ในระหว่าง วันที่ 14 – 18 ธันวาคม 2558

3. ผู้วิจัยดำเนินการสัมภาษณ์ด้วยตนเอง และให้ครูธุรการ จำนวน 1 คน ได้ทำการจดบันทึก การสัมภาษณ์ ในระหว่าง วันที่ 21 - 24 ธันวาคม 2558

4. ผู้วิจัยดำเนินการสนทนากลุ่มจากการพูดคุยสอบถามตามเอกสารทางโทรศัพท์ เฉพาะโรงเรียนที่มีเหตุการณ์ความไม่สงบในวันที่ 8 กุมภาพันธ์ 2559

5. เก็บรวบรวมแบบสอบถาม และแก้ไขข้อมูล

การวิเคราะห์ผลข้อมูลและสถิติที่ใช้

ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ ตามลำดับขั้นตอนดังนี้

1. วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ในเขตพัฒนาพิเศษเฉพาะกิจภาคใต้ ในเรื่อง เพศ ศาสนา และประสบการณ์การทำงาน วิเคราะห์ข้อมูลโดย การแจกแจงความถี่ (frequency) และค่าร้อยละ (percentage)

2. วิเคราะห์รายละเอียดเกี่ยวกับการบริหารความเสี่ยงของโรงเรียนประถมศึกษา ในเขตพัฒนาพิเศษเฉพาะกิจภาคใต้ของประเทศไทย ดำเนินการดังนี้

2.1. คำนวณหาค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) ในภาพรวม และรายด้าน พร้อมทั้งเสนอข้อมูลในตารางวิเคราะห์ t – test หรือ F-test ประกอบกับ Scheffe's test

2.2 วิเคราะห์ความแตกต่างด้วยการทดสอบสมมติฐาน เพื่อเปรียบเทียบการบริหารความเสี่ยงของผู้บริหารหรือรองผู้บริหารของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ในเขตพัฒนาพิเศษเฉพาะกิจจังหวัดชายแดนใต้ ที่มีได้แก่ เพศ ศาสนา และประสบการณ์การทำงานต่างกัน การทดสอบด้วย t-test และ F-test ประกอบกับ Scheffe's test แล้วแต่กรณี

2.3 วิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ และการสนทนากลุ่มด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา

2.4 การสังเคราะห์ผลการวิเคราะห์ที่ได้จาก ข้อที่ 1 และ ข้อที่ 2

ผลการวิจัย

ในการวิเคราะห์การบริหารความเสี่ยงของโรงเรียน
ประถมศึกษาในเขตพัฒนาพิเศษเฉพาะกิจภาคใต้ของ
ประเทศไทย ได้นำเสนอผลการวิจัยดังนี้

1. สรุปผลการวิเคราะห์การบริหารความเสี่ยง
ของโรงเรียน ตามความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียน ใน
ภาพรวมมีระดับการบริหารความเสี่ยง อยู่ในระดับมาก
($\bar{X}=4.34$, $SD=0.69$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านมีระดับ
การบริหารความเสี่ยง อยู่ในอันดับสูงสุด คือ ความเสี่ยง
ด้านความมั่นใจทางการศึกษา อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.47$,
 $SD=0.57$) รองลงมา คือ ความเสี่ยงด้านการปฏิบัติ
ตามกฎหมายและระเบียบ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.39$,
 $SD=0.66$) ความเสี่ยงด้านทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม อยู่
ในระดับมาก ($\bar{X}=4.38$, $SD=0.64$) ความเสี่ยงด้านการดำเนิน
งาน อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.37$, $SD=0.67$) ความเสี่ยงด้าน
การเงินอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.32$, $SD=0.68$) ความเสี่ยง
ด้านกลยุทธ์ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.28$, $SD=0.69$) และ
ด้านที่มีระดับการบริหารความเสี่ยง อยู่ในอันดับต่ำสุด
คือ และความเสี่ยงด้านทรัพยากรมนุษย์อยู่ในระดับมาก
($\bar{X}=4.42$, $SD=0.68$)

2. สรุปผลการวิเคราะห์ผู้บริหารโรงเรียนที่มีเพศ
นับถือศาสนา และมีประสบการณ์ ในการบริหารโรงเรียน
แตกต่างกันมีความคิดเห็นต่อการบริหารความเสี่ยงของ
โรงเรียนประถมศึกษาในเขตพัฒนาพิเศษเฉพาะกิจภาค
ใต้ของประเทศไทย แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญ ทาง
สถิติที่ระดับ .05

3. สรุปประเด็นจากการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ
จำนวน สิบท่าน ประกอบด้วย ผู้เชี่ยวชาญด้านการบริหาร
ความเสี่ยงในระดับจังหวัด สามท่าน ผู้เชี่ยวชาญ ในด้าน
เขตพื้นที่พัฒนาพิเศษจังหวัดชายแดนใต้ สามท่าน และ
อื่นๆ ตามคำแนะนำของอาจารย์ ที่ปรึกษาอีกสี่ท่าน ใน
ระหว่าง วันที่ 21 - 24 ธันวาคม 2558 ผู้วิจัย เป็นผู้ดำเนินการ
สัมภาษณ์ด้วยตนเอง และให้ครูธุรการ จำนวน 1 คน
ได้ทำการจดบันทึก ผลจากการวิเคราะห์เนื้อหา ประกอบ

ด้วย ได้แก่

3.1 ความเสี่ยงด้านกลยุทธ์ ผู้บริหาร
โรงเรียน ควรดำเนินโครงการหรือกิจกรรมโดยการแบ่ง
ย่อยวัตถุประสงค์ของการดำเนินงาน รวมทั้งให้ครูและ
บุคลากรทุกฝ่ายมีส่วนเกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการกำหนด
วัตถุประสงค์และเป้าหมายการดำเนินงานขององค์การ
การประเมินผลความคืบหน้า และมีการติดตามประเมิน
ผลการดำเนินงานอย่างเป็นระบบมีความน่าเชื่อถือ และ
ตรงตามวัตถุประสงค์ที่กำหนด

3.2 ความเสี่ยงด้านการดำเนินงาน ควรกำหนด
หน้าที่ ความรับผิดชอบของบุคลากรแต่ละคนเป็นลาย
ลักษณ์อักษร อย่างชัดเจน เพื่อให้บุคลากรสามารถปฏิบัติงาน
ได้ตามวัตถุประสงค์ของการดำเนินงานและมีส่วนร่วม
ในเรื่องการพัฒนาหลักสูตรการพัฒนาโรงเรียน และการ
กำกับติดตามโครงการต่างๆ อย่างสม่ำเสมอ

3.3 ความเสี่ยงด้านการเงิน ควรใช้วิธีการ
บริหารความเสี่ยงโดยการควบคุมและ หามาตรการใน
การป้องกันความเสี่ยง การแต่งตั้งกรรมการรักษาเงินที่ใช้
ปฏิบัติหน้าที่อย่างถูกต้องตามระเบียบ การจัดทำทะเบียน
คุมการเงิน การควบคุมบริหารค่าใช้จ่ายรายหัวนักเรียนมี
การออกใบเสร็จรับเงินทุกครั้งที่ได้รับเงิน และการเบิกใช้และ
ส่งคืนพัสดุในแต่ละครั้งให้มีการลงนามไว้ เพื่อเป็นหลักฐาน
ตลอดจนการตรวจสอบการใช้งบประมาณ

3.4 ความเสี่ยงด้านการปฏิบัติตามกฎหมาย
และระเบียบ ผู้บริหารโรงเรียน ควรมีการปฏิบัติตนให้
เป็นแบบอย่างที่ดีทั้งในด้านความซื่อสัตย์และจริยธรรม
ในการบริหารงาน มีการควบคุมไม่ให้บุคลากรในสถาน
ศึกษามีปัญหาเรื่องเสื่อมเสียทางจรรยาบรรณ และศีลธรรม
กำหนดมาตรการที่ส่งเสริมให้เกิดทัศนคติที่ดีต่อการปฏิบัติ
งานตามกฎหมาย ระเบียบ ข้อปฏิบัติ มาตรฐานและข้อ
บังคับที่เกี่ยวข้องอย่างเหมาะสม การกำหนดมาตรการหรือ
บทลงโทษสำหรับบุคลากรที่ไม่ปฏิบัติงาน ตามกฎหมาย
ระเบียบ ข้อปฏิบัติ มาตรฐานและข้อบังคับ อย่างชัดเจน
และเป็นธรรม

3.5 ความเสี่ยงด้านทรัพยากรมนุษย์ ควรใช้
วิธีการควบคุมและหามาตรการในการป้องกันความเสี่ยง
รวมถึงการมีส่วนร่วมของนักเรียน ผู้ปกครอง บุคลากร

ในสถานศึกษา ชุมชน คณะกรรมการสถานศึกษาและผู้ที่เกี่ยวข้อง โดยการสร้างแรงจูงใจให้กับบุคลากรในสถานศึกษา จัดทำคู่มือการบริหาร คู่มือการปฏิบัติงาน ตามกรอบภาระงานในหน้าที่จัดให้มีคณะกรรมการ จัดทำแผนเพิ่มศักยภาพของบุคลากรในสถานศึกษานำไปปฏิบัติและกำกับติดตามอย่างต่อเนื่อง

3.6 ความเสี่ยงด้านความมั่นใจทางการศึกษา
ควรส่งเสริม สนับสนุนให้มีคณะกรรมการพัฒนาคุณภาพการศึกษา โดยใช้ผู้ปกครอง ชุมชน เข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผน และร่วมดำเนินงาน เพื่อให้สถานศึกษามีความเชื่อมั่นและความมั่นใจให้แก่ชุมชนรอบโรงเรียน และมีความมั่นคงและเสถียรภาพทางการศึกษา จัดทำเอกสารประชาสัมพันธ์ การดำเนินงานต่างๆ ให้ได้รับทราบความเคลื่อนไหว และจัดประชุมผู้ปกครองอย่างน้อยภาคเรียนละ 2 ครั้ง เพื่อรับฟังข้อคิดเห็น และแจ้งผลพัฒนาผู้เรียนให้ทราบ

3.7 ความเสี่ยงด้านทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม
ควรสำรวจ จัดทำทะเบียนแหล่งเรียนรู้ทั้งภายในและภายนอก การจัดทำแผนพัฒนาแหล่งเรียนรู้โดยชุมชน เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาและใช้ประโยชน์ร่วมกัน รวมทั้งสนับสนุนให้ครูละนักเรียน ใช้แหล่งเรียนรู้ร่วมกัน จัดทำแผนผังอาคารสถานที่อย่างละเอียดและเป็นปัจจุบัน จัดทำแผนป้องกันและการรักษาความปลอดภัยการใช้อาคารสถานที่ การดำเนินงานอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง มีการประเมินผลการดำเนินการ ที่เป็นสถานการณ์และความพึงพอใจจากนักเรียน ครู ผู้ปกครอง และชุมชน ตลอดจนการให้ความรู้เพื่อสร้างความตระหนักแก่ผู้บริหารสถานศึกษา ครู นักเรียน ผู้ปกครอง และชุมชน โดยการจัดประชุมสัมมนา ให้ศึกษาเอกสารโดยสอดแทรกวิธีการหลบภัยจากภัยพิบัติ และจากเหตุการณ์ไม่สงบให้กับนักเรียนและผู้เกี่ยวข้องทุกคน

จากผลสรุปประเด็นจากการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับการบริหารความเสี่ยง ของโรงเรียนประถมศึกษาในเขตพัฒนาพิเศษเฉพาะกิจจังหวัดชายแดนใต้ ของประเทศไทย ใน 7 ด้าน ดังนี้ (1) ความเสี่ยงด้านกลยุทธ์ (2) ความเสี่ยงด้านการดำเนินงาน (3) ความเสี่ยงด้านการเงิน (4) ความเสี่ยงด้านการปฏิบัติตามกฎหมายและระเบียบ (5) ความเสี่ยงด้านทรัพยากรมนุษย์ (6) ความ

เสี่ยงด้านความมั่นใจทางการศึกษา และ (7) ความเสี่ยงด้านทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม

การอภิปรายผล

จากการสรุปผลการวิจัยเรื่อง การบริหารความเสี่ยงของโรงเรียนประถมศึกษาในเขตพัฒนาพิเศษเฉพาะกิจภาคใต้ของประเทศไทย ข้างต้น ขอนำเสนอการอภิปรายผล ดังนี้

1. ผู้บริหารโรงเรียนมีความคิดเห็นต่อการบริหารความเสี่ยง ในภาพรวม มีระดับการบริหารความเสี่ยง อยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับดวงใจ ช่วยตระกูล (2551) การบริหารความเสี่ยงในสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ผลการวิจัยพบว่า (1) ปัจจัยความเสี่ยงในสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ คือ ด้านการเรียนการสอน ด้านการเงิน ด้านความมั่นใจทางการศึกษา ด้านสิ่งแวดล้อมและด้านการบริหารจัดการความปลอดภัย โดยปัจจัยความเสี่ยงของสถานศึกษาในเมือง นอกเมืองและในแต่ละภูมิภาค มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และสอดคล้องกับงานวิจัยของปิยะรัตน์ เสนีย์ชัย (2553) การบริหารความเสี่ยงของผู้บริหารสถานศึกษา ตามทัศนะของข้าราชการครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นราธิวาส เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า ระดับการบริหารความเสี่ยงของผู้บริหารสถานศึกษา ตามทัศนะของข้าราชการครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นราธิวาส เขต 2 โดยภาพรวมและรายด้าน อยู่ในระดับมาก

1.1 ผู้บริหารโรงเรียนมีความคิดเห็นต่อการบริหารความเสี่ยงของโรงเรียน ความเสี่ยงด้านกลยุทธ์ในภาพรวมมีระดับการบริหารความเสี่ยง อยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับของประเสริฐ อัครประถมพงศ์ (2550, น. 2) อ้างถึงในดวงใจ ช่วยตระกูล, 2551, น. 2) กล่าวว่า ความเสี่ยงด้านกลยุทธ์ ประกอบด้วย ปัจจัยภายนอก ได้แก่ นโยบาย กลยุทธ์ ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย สภาพแวดล้อม ชื่อเสียง ภาพลักษณ์ เช่นเดียวกับสำนักงานประกันคุณภาพของมหาวิทยาลัยเอเชียอาคเนย์ (ม.ป.พ.) กล่าวว่า ความเสี่ยงด้านกลยุทธ์ คือ ความเสี่ยงที่เกิดจากการกำหนดยุทธ์และนโยบายในการบริหารงาน ที่เหมาะสมชัดเจนหรือไม่

1.2 ผู้บริหารโรงเรียนมีความคิดเห็นต่อการ

บริหารความเสี่ยงของโรงเรียนความเสี่ยงด้านการดำเนินงาน ในภาพรวมมีระดับการบริหารความเสี่ยง อยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสำนักงานปลัดกระทรวง การพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (2556) กล่าวถึงความเสี่ยงด้านการดำเนินงานว่า คือ ประสิทธิภาพ ประสิทธิผล หรือการดำเนินงาน ปฏิบัติงานโดยความเสี่ยง ที่อาจเกิดขึ้นเป็นความเสี่ยงเนื่องจากกระบวนการภายใน ขององค์การ กระบวนการเทคโนโลยี หรือนวัตกรรมที่ใช้ บุคลากร ความเพียงพอ ของข้อมูล ส่งผลกระทบต่อ ประสิทธิภาพ และประสิทธิผลในการดำเนินโครงการ ซึ่ง ประเสริฐ อัครประณพพงศ์ (2553 อ้างถึงใน ดวงใจ ช่วย ตระกูล, 2551, น. 13) กล่าวว่าความเสี่ยงด้านการดำเนินงาน ได้แก่ สภาพแวดล้อมความปลอดภัยพนักงาน บุคลากร ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ ภัยธรรมชาติ การดำเนินกิจการ ขณะเดียวกันกรมบัญชีกลาง กระทรวงการคลัง กล่าวถึงความเสี่ยงด้านการดำเนินงานว่า เป็นการไม่สามารถ ปฏิบัติงานได้ตามเวลาที่กำหนดภายใต้งบประมาณที่ ได้รับการจัดสรรไว้แล้ว ซึ่งเกี่ยวข้องทั้งเวลา คน เงิน และวัสดุ ความเสี่ยงประเภทนี้คล้ายกับความเสี่ยงด้าน ระบบการจัดการแต่มีจุดเน้นมากกว่า เช่น จะร่วมมือกันแก้ปัญหาในขั้นตอนสุดท้ายของกำหนดการปฏิบัติงาน เมื่อสิ่ง ที่หลีกเลี่ยงไม่ได้เกิดขึ้น คือ เวลาและทรัพยากรลดน้อยลง ได้อย่างไรความเสี่ยงด้านการดำเนินงาน จึงมีความหมาย ครอบคลุมกระบวนการภายในองค์การที่เกี่ยวข้องกับการ ปฏิบัติงาน การควบคุม การจูงใจการติดตามผลงาน การ คัดเลือกบุคคลให้เหมาะสมกับการปฏิบัติงาน

1.3 ผู้บริหารของโรงเรียนประถมศึกษา มีความ คิดเห็นต่อการบริหารความเสี่ยง ของโรงเรียนความเสี่ยง ด้านการเงินในภาพรวมมีระดับการบริหารความเสี่ยงอยู่ใน ระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับธนรัตน์ แต้ววัฒนา (2550 อ้าง ถึงใน ปิยะรัตน์ เสนีย์ชัย, 2553, น. 14) กล่าวถึง ความเสี่ยงด้านการเงินว่าคือ ความเสี่ยงที่เกิดจากความไม่พร้อม ความขาดสภาพคล่องในเรื่องงบประมาณการเงิน และการ ควบคุมรายจ่ายที่เกินความจำเป็น แผนการบริหารความ เสี่ยงด้านการเงิน งบประมาณ ซึ่งเป็นไปในทางเดียวกับ สำนักงานปลัดกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคง ของมนุษย์ (2556) กล่าวถึงความเสี่ยงด้านการเงินว่าเป็น ความเสี่ยงเกี่ยวกับการบริหารงานงบประมาณและการเงิน

เช่น การบริหารการเงินไม่ถูกต้อง ไม่เหมาะสม ทำให้ขาด ประสิทธิภาพและไม่ทันต่อสถานการณ์ หรือเป็นความเสี่ยง ที่เกี่ยวข้องกับการเงินขององค์การ เช่น การประมาณการ งบประมาณไม่เพียงพอและไม่สอดคล้องกับขั้นตอนการ ดำเนินการ เนื่องจากขาดการจัดหาข้อมูล การวิเคราะห์ การวางแผน การควบคุมและการจัดทารายงานเพื่อนำมา ใช้ในการบริหารงานงบประมาณและการเงิน

1.4 ผู้บริหารของโรงเรียนมีความคิดเห็นต่อการ บริหารความเสี่ยงของโรงเรียนด้านการปฏิบัติตามกฎหมาย และระเบียบ ในภาพรวมมีระดับการบริหารความเสี่ยงใน ระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับธนรัตน์ แต้ววัฒนา (2550 อ้าง ถึงใน ปิยะรัตน์ เสนีย์ชัย, 2553, น. 15) ได้ให้ความหมาย ว่าเป็นความเสี่ยงด้านนโยบายการปฏิบัติ ตามกฎ ระเบียบ ที่เกิดจากการไม่สามารถปฏิบัติตามกฎหรือวางกฎไม่ ชัดเจน เป็นอุปสรรคต่อการปฏิบัติงาน ส่วนประเสริฐ อัคร ประณพพงศ์ (อ้างถึงใน ดวงใจ ช่วยตระกูล, 2551, น. 2) ความเสี่ยงด้านการปฏิบัติงานให้สอดคล้องกับกฎระเบียบ ได้แก่ กฎหมาย ระเบียบ พระราชบัญญัติ หลักการบัญชี แนวการตรวจสอบของสำนักงานปลัดกระทรวงการพัฒนา สังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (2556) กล่าวว่าความ เสี่ยงด้านการปฏิบัติตามกฎหมาย กฎระเบียบ เกี่ยวข้อง กับ การปฏิบัติตามกฎระเบียบต่างๆ โดยความเสี่ยงที่อาจ เกิดขึ้นเป็นความเสี่ยงเนื่องจากความไม่ชัดเจนความไม่ทัน สมัย หรือความไม่ครอบคลุมของกฎหมาย กฎ ระเบียบ ข้อ บังคับต่างๆ รวมถึงการทำ นิติกรรมสัญญาการร่างสัญญา ที่ไม่ครอบคลุมการดำเนินงาน

1.5 ผู้บริหารของโรงเรียนมีความคิดเห็นต่อ การบริหารความเสี่ยงของโรงเรียนด้านทรัพยากรมนุษย์ ในภาพรวมมีระดับการบริหารความเสี่ยง อยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของสถาบันการศึกษาจริยธรรม ความมั่นคงในการทำงานของอังกฤษ (Higher Education Institutions Ethics Integrity at Work, 2004) ได้นำเสนอความเสี่ยงด้านทรัพยากรมนุษย์ ประกอบด้วย ความ เสี่ยงด้านความขัดแย้ง การให้ตัวอย่างหนังสือรับรองหรือ เอกสารอ้างอิงที่ผิด การแบ่งแยกการรบกวนการใช้อำนาจ ในการเกื้อกูลญาติมิตร ความไม่เหมาะสมของผู้บังคับบัญชา การใช้เวลาในทางที่ผิดความไม่ปลอดภัยในการทำงาน ธร สุนทรายุทธ (2550, น. 167-171) ได้กล่าวถึงการบริหาร

2. ผู้บริหารโรงเรียนที่มีเพศ นั้บถือศาสนา และ
มีประสบการณ์ในการบริหารโรงเรียนแตกต่างกันมีความ
คิดเห็นต่อการบริหารความเสี่ยงของโรงเรียนประณม

แนวทางการบริหารความเสี่ยงของโรงเรียนประถม
ศึกษาในเขตพัฒนาพิเศษเฉพาะกิจภาคใต้ของประเทศไทย
ซึ่งเป็นโรงเรียนที่ตั้งอยู่ท่ามกลางสภาวะแวดล้อมอันเนื่อง
มาจากสถานการณ์ความไม่สงบในพื้นที่พิเศษที่ถูกประกาศ

ให้เป็นพื้นที่เสี่ยงภัยจากสถานการณ์ความไม่สงบจังหวัดชายแดนภาคใต้ ประกอบด้วยจังหวัดปัตตานี ยะลานั้นราธิวาส และสงขลา เฉพาะ อำเภอนาทวี อำเภอนะนือ อำเภอนาทะ และอำเภอนะบือ เพื่อประสิทธิภาพของการบริหารความเสี่ยง ให้ปลอดจากสถานการณ์ความไม่สงบโรงเรียนควรใช้แนวทางการบริหารจัดการ ดังนี้

1. ความเสี่ยงด้านกลยุทธ์: โรงเรียนควรมีแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาที่เกิดจากการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่าย ทุกภาคส่วนที่สอดคล้องกับนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการและระเบียบกฎหมายของพื้นที่พิเศษเฉพาะกิจจังหวัดชายแดนภาคใต้ ตลอดจนตรงกับความต้องการของผู้ปกครอง ชุมชน และผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกภาคส่วน

2. ความเสี่ยงด้านการดำเนินงาน: โรงเรียนควรดำเนินงานโดยให้ชุมชนมีบทบาทสำคัญโดยเฉพาะคณะกรรมการสถานศึกษา ผู้นำศาสนา ผู้นำชุมชน ผู้นำท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วม ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมรับผิดชอบ ร่วมชื่นชม ให้ชุมชนเป็นส่วนหนึ่งของโรงเรียนคอยเป็นรั้วป้องกันภัยให้กับโรงเรียน ผู้บริหารควรมีมาตรการให้ครูและบุคลากรปฏิบัติตน ปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่และจรรยาบรรณวิชาชีพอย่างเคร่งครัดเพื่อให้เป็นที่รัก และศรัทธาของชุมชนและผู้เกี่ยวข้อง

3. ความเสี่ยงด้านการเงิน: การบริหารความเสี่ยงด้านการเงิน โรงเรียนควรจัดสรรงบประมาณในกิจกรรมการสร้างสัมพันธ์ที่ดีกับชุมชนเป็นพิเศษเพื่อสร้างเกราะคุ้มกันให้กับโรงเรียน ครูและบุคลากร การดำเนินงานบริหารการเงินต้องโปร่งใสยุติธรรม สามารถตรวจสอบได้ใช้หลักการมีส่วนร่วม โดยยึดตามระเบียบกฎหมายอย่างเคร่งครัด ผู้บริหารต้องควบคุม กำกับ ติดตาม ตรวจสอบ ถ่วงดุล ให้เกิดคุณภาพสูงสุด

4. ความเสี่ยงด้านการปฏิบัติตามกฎหมายและระเบียบ: การบริหารความเสี่ยงด้านการปฏิบัติตามกฎหมายและระเบียบโรงเรียนควรปฏิบัติตามระเบียบกฎหมายในการปฏิบัติงานอย่างเคร่งครัดและไม่ปฏิบัติตามขัดแย้งกับกฎหมายเฉพาะของศาสนาอิสลามที่ผ่านการรับรองของทางราชการ ผู้บริหารและครูในโรงเรียนมีการปฏิบัติตนให้เป็นแบบอย่างที่ดีทั้งในด้านความซื่อสัตย์ และจริยธรรมในการบริหารงาน ในบางสถานการณ์ที่เกี่ยวข้องกับชุมชน

เน้นการใช้หลักรัฐศาสตร์มากกว่านิติศาสตร์

5. ความเสี่ยงด้านทรัพยากรมนุษย์: โรงเรียนควรสร้างความสัมพันธ์ที่ดี ผู้บริหารควรสร้างขวัญกำลังใจให้กับครูและบุคลากรเข้าใจความแตกต่างของบุคคลทั้งในเรื่องของเชื้อชาติศาสนาวัฒนธรรมให้เกียรติและเคารพในความแตกต่าง มีการกำหนดมาตรการในการปฏิบัติตนในแต่ละคนตามบทบาทหน้าที่ ตลอดจนให้ความรู้ เรื่อง การหลบหลีกหนีภัย การเก็บข้อมูลสารสนเทศไว้ในที่ปลอดภัย ในส่วนที่เป็นนักเรียนที่อาจเป็นเครื่องมือของผู้ก่อการร้ายในการสร้างความไม่สงบ ทางโรงเรียนควรให้ความรู้ความเข้าใจที่แท้จริงทั้งในเรื่อง ของศาสนา ภัยคุกคาม การปรับตัวให้ทันต่อเหตุการณ์ที่เปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในสถานการณ์ปัจจุบัน เน้นให้บุคลากรวางตัวให้เหมาะสมไม่สนิทสนมกับฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งจนมากเกินไปตลอดจนปฏิบัติตามจรรยาบรรณวิชาชีพอย่างเคร่งครัดให้เป็นที่ยกย่องศรัทธาของ ผู้ปกครองและชุมชน

6. ความเสี่ยงด้านความมั่นใจทางการศึกษา: โรงเรียนควรดำเนินงาน อย่างจริงจังตั้งใจสร้างคุณภาพการศึกษาให้ประจักษ์ให้เป็นที่ยอมรับแก่ชุมชนโดยรอบ ให้ชุมชนมีความรู้สึกที่โรงเรียนของชุมชน เกิดความรักศรัทธา ห่วงแหนโรงเรียน ตลอดจนต้องประชาสัมพันธ์การดำเนินงานที่ประสบผลสำเร็จ หรือที่เป็นจุดเด่นของโรงเรียน ให้ผู้เกี่ยวข้องทราบ

7. ความเสี่ยงด้านทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม: ผู้บริหารควรมีการประเมินผลการดำเนินการที่เป็นสถานการณ์และความพึงพอใจจากนักเรียน ครู ผู้ปกครอง และชุมชนใช้หลักการมีส่วนร่วม สร้างสิ่งแวดล้อมปลอดภัย จัดทำแผนป้องกันและการรักษาความปลอดภัยการใช้อาคารสถานที่ การดูแลสภาพแวดล้อมในโรงเรียนไม่ให้เอื้อต่อการสร้างสถานการณ์ความไม่สงบ สภาพแวดล้อมภายนอกให้คณะกรรมการสถานศึกษา ชุมชนช่วยดูแล เน้นการสร้างสัมพันธ์ที่ดีกับชุมชน โรงเรียนที่อยู่ในพื้นที่เสี่ยงภัยระดับสีแดงถ้ามีครูไทยพุทธหรือนักเรียนไทยพุทธต้องมีเจ้าหน้าที่มาคอยดูแลคุ้มกันตลอด 24 ชั่วโมง โรงเรียนควรมีแผนเผชิญเหตุ หากเกิดสถานการณ์ไม่สงบ และควรมีมาตรการป้องกันภัยในโรงเรียนอย่างชัดเจน ควรมีกองวงจรปิดติดในโรงเรียน มีรั้วรอบโรงเรียน และควรเปิดปิดประตูให้เป็นเวลาโรงเรียนควรมีการให้ความรู้เพื่อ

สร้างความตระหนัก แก่ ครูบุคลากรและ นักเรียนไม่ให้
เกี่ยวข้องกับสิ่งผิดกฎหมาย

ข้อเสนอแนะ

ในงานวิจัยนี้ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะเพิ่มเติมใน
ประเด็นต่างๆ สำหรับนำไปใช้ในการบริหารความเสี่ยงของ
โรงเรียนประถมศึกษาในเขตพัฒนาพิเศษเฉพาะกิจภาคใต้
ของประเทศไทย ดังนี้

1. ผู้บริหาร ควรตระหนักถึงความสำคัญ และเพิ่ม
ความรู้ความเข้าใจ ให้มีทักษะในการจัดการความเสี่ยงทั้ง
ภายในองค์กร และภายนอกองค์กรที่อาจจะมากระทบ
ต่อความมั่นคง ความปลอดภัย ในการปฏิบัติงาน และการ

ปฏิบัติงานในพื้นที่

2. ผู้บริหารสถานศึกษาควรศึกษา กฎหมาย
ระเบียบและข้อปฏิบัติต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารความ
เสี่ยงของโรงเรียนประถมศึกษาในเขตพัฒนาพิเศษเฉพาะกิจ
จังหวัดชายแดนภาคใต้ ให้เข้าใจและควรศึกษาระเบียบ
กฎหมาย ข้อบังคับ และหลักปฏิบัติตามหลักศาสนาอิสลาม
ซึ่งประชาชนส่วนใหญ่นับถือ เพื่อเป็นแนวทางในการปฏิบัติ
ตน ปฏิบัติงาน ได้ถูกต้องไม่ขัดแย้งกับหลักศาสนา ในสังคม
พหุวัฒนธรรมจังหวัดชายแดนภาคใต้ ที่มีความละเอียดอ่อน

3. ผู้บริหารสถานศึกษาสามารถนำวัฒนธรรม
ประเพณี ความเชื่อตามหลักศาสนาเป็นกลยุทธ์ในการ
บริหารสถานศึกษาสู่คุณภาพ

References

- Changtrakul, D. (2008). *Risk management in basic education schools*. Doctor of Education Thesis, Silpakorn University. (in Thai)
- Committee of Sponsoring Organizations of the Treadway Commission. (2004). *Enterprise risk management – Integrated framework*. Retrieved from <http://www.COSO.org/publications.htm>
- Clemson University and Communities in Schools. (2007). *Risk factor domains and Categories*. Retrieved from http://www.dropoutprevention.org/resource/major_reports/communities_in_schools/Dropout
- Hattha, K. (2008). *Culture and history of Pattani province*. Bangkok: Khurusapha. (in Thai)
- Higher Education Institutions Ethics Integrity at work. (2004). *Higher education risk factors and definitions*. Retrieved from [http://www.hccs.edu/hcc/system 20Home/Departments/Internal_Audit/Risk%20Assessment%20P2Ethicspoint.pdf](http://www.hccs.edu/hcc/system%20Home/Departments/Internal_Audit/Risk%20Assessment%20P2Ethicspoint.pdf)
- Maneenak, J. (2005). *Enterprise wide risk management*. Bangkok: Final Printing. (in Thai)
- Ministry of Social Development and Human Security. (2013). *Guide book for risk management*. Retrieved from [www.http://. m-society.go.th](http://www.m-society.go.th) (in Thai)
- Namchiangtai, C. (2009). Enterprise risk management in school. *Government Teacher Journal*, 29(1), 40-46. (in Thai)

- Roth, J. (2007). *Categorizing risk: Risk categories help users identify, understand, and monitor their organizations' potential risks-Risk Watch*. Retrieved from http://findarticte. com/p/articles/ mi_m4153/ is_2_59/ai_85014799
- Saardchom, N. (2009). *Enterprise risk management*. Bangkok: Thanbooks. (in Thai)
- Saneechai, P. (2010). *Risk management of school administrators as perceived by teachers under the Jurisdiction of Narathiwat Primary educational service area office II*. Independent Study in Master of Education Program, Songklanakarin University. (in Thai)
- Soontrayuth, T. (2007). *Risk management in Education*. Bangkok: Naetikul. (in Thai)
- University of North Carolina Wilmington. (2008). *Risk factors*. Retrieved from <http://www.uncw. edu/ia/RiskFactors.htm>
- World Economic Forum. .(2007). *Global risks 2007: A global risk network report*. Retrieved from http://www3.weforum.org/docs/WEF_AnnualReport_2007-08.pdf

